

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร	i
Executive Summary	xx
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.1.1 การเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมสูงอายุของประเทศไทย	1
1.1.2 การถูกเลือกปฏิบัติของผู้สูงอายุในประเทศไทย	3
1.2 วัตถุประสงค์	7
1.3 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย	7
1.4 ระเบียบวิธีวิจัย	8
1.4.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา	8
1.4.2 วิธีการศึกษา	9
1.4.3 ศึกษาและสังเคราะห์	11
1.4.4 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจและการสัมภาษณ์ การระดมความคิดเห็น	12
1.5 ประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการ	12
1.6 องค์ประกอบของรายงาน	13
บทที่ 2 แนวคิดทั่วไปว่าด้วยสิทธิและมาตรฐานสากลในการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ	15
2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพและกลไกการคุ้มครองสิทธิ	15
2.1.1 หลักทั่วไปเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ	15
2.1.1.1 ความเป็นมาของแนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ	15
2.1.1.2 ประเภทของสิทธิเสรีภาพ	16
(1) การแบ่งประเภทสิทธิและเสรีภาพตามลักษณะของสิทธิและเสรีภาพ	16
(2) การแบ่งโดยพิจารณาจากผู้ทรงสิทธิ	17
2.1.2 ลักษณะสำคัญของสิทธิมนุษยชน	18
2.1.3 หลักความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ	19
2.1.3.1 ความหมายและที่มาของความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ	20
2.1.3.2 เหตุของการเลือกปฏิบัติ (ground of discrimination) และมิติของการเลือกปฏิบัติ (area of discrimination)	25

2.1.3.3 ความแตกต่างระหว่างการปฏิบัติที่แตกต่าง การเลือกปฏิบัติ การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมและมาตรการยืนยันสิทธิเชิงบวก	28
2.1.3.4 การเลือกปฏิบัติโดยตรงและการเลือกปฏิบัติโดยอ้อม	33
2.1.4 ตราสารด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ	37
2.1.4.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)....	37
2.1.4.2 มาตรการสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนจากสนธิสัญญาระหว่างประเทศภายใต้สหประชาชาติ	37
2.1.4.3 พิธีสารเลือกรับ.....	40
2.1.4.4 อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labor Organization-ILO)	40
2.2 ประเทศไทยกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน	42
2.2.1 การพัฒนาภายในประเทศ.....	43
2.2.2 การร่วมมือระหว่างประเทศ.....	43
2.3 องค์กรที่มีบทบาทและอำนาจหน้าที่หลักในการคุ้มครองสิทธิในประเทศไทย	44
2.3.1 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ : องค์กรหลักในการคุ้มครองสิทธิ.....	44
2.3.2 องค์กรอื่น ๆ ของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่หลักในการคุ้มครองสิทธิ	47
2.3.2.1 กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม	47
2.3.2.2 กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	48
2.3.2.3 สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน สำนักงานอัยการสูงสุด	49
2.4 หลักการสำหรับผู้สูงอายุขององค์การสหประชาชาติ (United Nations Principles for Older Persons)	50
2.4.1 หลักการหลัก 5 ประการ	50
2.4.2 “การเลือกปฏิบัติ” ต่อผู้สูงอายุ	51
2.4.3 ประเด็นความท้าทายในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุ	51
2.5 มาตรฐานสากลในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้สูงอายุ	52
2.5.1 แผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ (The Madrid International Plan of Action on Ageing : MIPAA).....	52
2.5.1.1 ผู้สูงอายุกับการพัฒนา (Older persons and development)	53
2.5.1.2 สุขวัยอย่างสุขภาพดีและมีสุขภาวะ (Advancing health and well-being into old age)	53

2.5.1.3 การสร้างความมั่นใจว่าจะมีสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุนและเหมาะสม (Ensuring enabling and supportive environment)	54
2.5.2 ข้อตกลงความร่วมมือด้านผู้สูงอายุในกรอบอาเซียน	54
2.5.2.1 ปฏิญญาบัวลาล์เปอร์ว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ	54
2.5.2.2 ปฏิญญาบรูไนดารุสซาลามว่าด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว	54
2.6 ความพยายามในการรณรงค์สัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของผู้สูงอายุ	55
2.6.1 ข้อคิดเห็นจากคณะกรรมการประจำสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ.....	54
2.6.2 การดำเนินงานของคณะทำงานเปิดว่าด้วยผู้สูงอายุ	55
1) ความเท่าเทียมกันและการไม่เลือกปฏิบัติ (Equality and Non-discrimination).....	57
2) ความรุนแรง การละเลย และการทารุณกรรม	59
2.6.3 การผลักดันเพื่อสิทธิของผู้สูงอายุในภูมิภาคอาเซียน	61
2.6.4 ข้อเสนอแนะขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ	61
บทที่ 3 มาตรการและกลไกในการคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุในต่างประเทศ.....	63
3.1 ประเทศสิงคโปร์.....	63
3.1.1 ผู้สูงอายุกับการคุ้มครองสิทธิทางเศรษฐกิจ.....	66
3.1.1.1 สถานการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิทางเศรษฐกิจ	66
3.1.1.2 มาตรการและกลไกทางกฎหมาย.....	68
(1) หลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติเกษียณอายุและการจ้างงานใหม่	68
(2) มาตรการส่งเสริมการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ.....	69
(3) ระบบเงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพและเงินกองทุนหลังเกษียณอายุ.....	75
(4) ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย	79
3.1.2 ผู้สูงอายุกับการคุ้มครองสิทธิด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิต.....	80
3.1.2.1 สถานการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิต	80
3.1.2.2 มาตรการและกลไกทางกฎหมาย.....	82
(1) ระบบประกันสุขภาพของสิงคโปร์	82
(2) การดูแลผู้สูงอายุระยะยาวและระยะสุดท้าย	85
(3) การบริการการดูแลระยะสั้น (Respite Care).....	86
(4) การดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน	87

3.1.3 ผู้สูงอายุกับการคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรม	88
3.1.3.1 สถานการณ์.....	88
3.1.3.2 กลไกและมาตรการทางกฎหมายในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม	88
3.2 ประเทศญี่ปุ่น	89
3.2.1 สถานการณ์การสูงอายุของประชากรญี่ปุ่น	89
3.2.2 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิด้านเศรษฐกิจ	92
3.2.2.1 กฎหมายมาตรการการจ้างงาน (The Employment Measure Act – EMA)	93
(1) การแก้ไขกฎหมายเพื่อต่อต้านการเลือกปฏิบัติต่ออายุในปี 2001	
จากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ	93
(2) การแก้ไขกฎหมาย EMA ในปี 2007	95
3.2.2.2 กฎหมายว่าด้วยความมั่นคงด้านการจ้างงานผู้สูงอายุ ปี 1986	
(The Act Concerning Stabilization of Employment of Older Persons).....	97
(1) การแก้ไขกฎหมายการส่งเสริมการจ้างงาน ตั้งแต่ปี 1986	97
(2) สาระสำคัญของกฎหมายว่าด้วยความมั่นคงในการจ้างงานผู้สูงอายุ.....	98
3.2.2.3 กลไกในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการจ้างงานผู้สูงอายุ	99
3.2.3 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิต.....	102
3.2.3.1 รัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นปี 1947 และระบบการประกันสังคม (Social Security Systems)...	102
3.2.3.2 กฎหมายการบำนาญ.....	103
3.2.3.3 กฎหมายพื้นฐานด้านมาตรการสำหรับสังคมสูงอายุ (The Basic Act on Measures for	
the Aging Society).....	104
(1) หลักการพื้นฐานของกฎหมายพื้นฐานฯ	105
(2) มาตรการภายใต้กฎหมายพื้นฐานฯ	105
3.2.3.4 กลไก หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	115
3.2.4 ผู้สูงอายุกับการคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรม	117
3.2.5 นัยยะของการคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุญี่ปุ่นที่อาจจะนำมาใช้เป็นข้อเสนอแนะ	119
3.3 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	119
3.3.1 สถานการณ์การสูงอายุของประชากรสหรัฐ	120

3.3.1.1 สถานภาพสมรสและการจัดการอยู่อาศัย (Marital Status and Living Arrangements).....	121
(1) สถานภาพสมรส.....	121
(2) การจัดการอยู่อาศัย (Living Arrangements)	122
3.3.1.2 ระดับการศึกษา.....	123
3.3.1.3 ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ	124
(1) แหล่งรายได้.....	124
(2) การทำงานนานขึ้น	125
3.3.2 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิทางเศรษฐกิจ	126
3.3.2.1 กฎหมายการเลือกปฏิบัติต่ออายุ (Age Discrimination in Employment Act).....	126
(1) สาระสำคัญของกฎหมาย ADEA	127
(2) การตีความทางกฎหมาย	128
(3) กระบวนการ (Procedure).....	129
(4) ผลกระทบของกฎหมาย	129
3.3.2.2 นัยยะสำคัญต่อการเสนอแนะการคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุไทยด้านการจ้างงาน	131
3.3.3 มาตรการกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิต.....	132
3.3.3.1 กฎหมายความมั่นคงทางสังคม (The Social Security Act) และโครงการความมั่นคงทางสังคม (Social Security Programs).....	132
(1) กฎหมายความมั่นคงทางสังคม.....	132
(2) โครงการความมั่นคงทางสังคม	133
(3) กลไกในการบริหารจัดการโครงการความมั่นคงทางสังคม.....	136
(4) นัยยะสำคัญต่อการเสนอแนะการคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุไทย ด้านความมั่นคงทางสังคม.....	137
3.3.3.2 กฎหมายคุ้มครองคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและโครงการสวัสดิการสังคม (Social Welfare Programs).....	138
(1) กฎหมายผู้สูงอายุอเมริกัน (Older American Act – OAA)	138
(2) โครงการสวัสดิการทางสังคม.....	140
(3) นัยยะสำคัญต่อการเสนอแนะการคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุไทย ด้านสวัสดิการสังคม	145

3.4 ประเทศอังกฤษ	146
3.4.1 ผู้สูงอายุกับการคุ้มครองสิทธิทางเศรษฐกิจ	146
3.4.1.1 สถานการณ์	146
(1) การขยายอายุเกษียณ	146
(2) การจ้างงานผู้สูงอายุ	148
3.4.1.2 มาตรการทางกฎหมาย	149
(1) การขยายอายุเกษียณ	149
(2) การจ้างงานผู้สูงอายุ	151
3.4.1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	152
(1) การขยายอายุเกษียณ	152
(2) การจ้างงานผู้สูงอายุ	152
3.4.2 ผู้สูงอายุกับการคุ้มครองสิทธิด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิต	153
3.4.2.1 สถานการณ์	153
3.4.2.2 มาตรการทางกฎหมาย	155
(1) การสนับสนุนการบริการที่มีอยู่ที่เป็นทางการ/ไม่เป็นทางการ	155
(2) มาตรฐานการดูแลของประเทศอังกฤษ	156
3.4.2.3 กลไก	158
3.4.3 ผู้สูงอายุกับการคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรม	159
3.4.3.1 สถานการณ์	159
3.4.3.2 มาตรการทางกฎหมาย	160
3.4.3.3 กลไก	162
3.5 ประเทศฝรั่งเศส	162
3.5.1 ผู้สูงอายุกับการคุ้มครองสิทธิทางเศรษฐกิจ	162
3.5.1.1 สถานการณ์	162
3.5.1.2 มาตรการและกลไก	163
(1) ระบบเกษียณอายุและบำนาญภาครัฐ	164
(2) ระบบเกษียณอายุและบำนาญภาคเอกชน	167
3.5.2 ผู้สูงอายุกับการคุ้มครองสิทธิด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิต	169
3.5.2.1 สถานการณ์	169

3.5.2.2	มาตรการและกลไก	170
(1)	เงินเบี้ยเลี้ยงหรือเงินช่วยเหลือ	170
(2)	เงินช่วยเหลือเพื่อการดำรงชีพสำหรับผู้สูงอายุ.....	171
(3)	เงินช่วยเหลือเพิ่มเติมกรณีเสื่อมสมรรถภาพ.....	171
(4)	เงินช่วยเหลือด้านที่พักอาศัย (Frais d'hébergement)	172
(5)	เงินช่วยเหลืออื่น	172
3.5.3	ผู้สูงอายุกับการคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรม	172
3.5.3.1	สถานการณ์.....	172
3.5.3.2	มาตรการและกลไกทางกฎหมาย.....	173
3.6	ประเทศเยอรมัน.....	174
3.6.1	ผู้สูงอายุกับการคุ้มครองสิทธิทางเศรษฐกิจ.....	175
3.6.1.1	สถานการณ์.....	175
3.6.1.2	มาตรการทางกฎหมาย.....	176
3.6.2	ผู้สูงอายุกับการคุ้มครองสิทธิด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิต.....	177
3.6.2.1	สถานการณ์.....	177
3.6.2.2	มาตรการทางกฎหมาย.....	178
3.6.3	ผู้สูงอายุกับการคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรม.....	180
3.6.3.1	สถานการณ์.....	180
3.6.3.2	มาตรการทางกฎหมาย.....	180
3.6.3.3	กลไก.....	182
บทที่ 4	มาตรการและกลไกการคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุในประเทศไทย	185
4.1	การคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุทางเศรษฐกิจและสังคม.....	185
4.1.1	การจ้างงาน.....	186
4.1.1.1	สถานการณ์.....	186
4.1.1.2	มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	187
(1)	ยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้อง	187
(2)	กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้อง	188

4.1.1.3	กลไก.....	198
(1)	สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน.....	199
(2)	กรมการจัดหางาน.....	199
(4)	กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน.....	199
4.1.1.4	การรองรับหลักการหรือมาตรการสากล.....	200
4.1.2	การคุ้มครองทางสังคม.....	201
4.1.2.1	สถานการณ์.....	201
4.1.2.2	มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....	202
(1)	ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง.....	202
(2)	กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้อง.....	203
4.1.2.3	กลไก.....	211
4.1.2.4	การรองรับหลักการหรือมาตรการสากล.....	214
4.1.3	อาหารและที่อยู่อาศัย.....	216
4.1.3.1	สถานการณ์.....	216
4.1.3.2	มาตรการทางกฎหมาย.....	218
(1)	ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง.....	218
(2)	กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้อง.....	218
4.1.3.3	กลไก.....	225
4.1.3.4	การรองรับหลักการหรือมาตรการสากล.....	227
4.2	การคุ้มครองสิทธิด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิต.....	229
4.2.1	การสนับสนุนด้านสุขภาพ.....	229
4.2.1.1	สถานการณ์.....	229
4.2.1.2	มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....	230
(1)	ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง.....	230
(2)	กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้อง.....	231
4.2.1.3	กลไก.....	237
(1)	กระทรวงสาธารณสุข.....	237
(2)	กระทรวงศึกษาธิการ.....	238

4.2.1.4 การรองรับหลักการหรือมาตรการสากล	238
4.2.2 การดูแลผู้สูงอายุระยะยาวและระยะสุดท้าย	239
4.2.2.1 สถานการณ์.....	239
(1) ส่วนรัฐบาล	239
(2). ส่วนเอกชน	240
4.2.2.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....	240
(1) ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง	240
(2) กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้อง	241
4.2.2.3 กลไก.....	246
4.2.2.4 การรองรับหลักการหรือมาตรการสากล	248
4.3 การคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรม	248
4.3.1 ความรุนแรงและการถูกละเมิด.....	248
4.3.1.1 สถานการณ์.....	248
4.3.1.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....	251
(1) ยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวข้อง.....	251
(2) กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้อง	252
4.3.1.3 กลไก.....	259
4.3.1.4 การรองรับหลักการหรือมาตรการสากล	260
4.3.2 ความสามารถในทางกฎหมาย	261
4.3.2.1 สถานการณ์.....	261
4.3.2.2 มาตรการทางกฎหมาย.....	263
(1) ยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวข้อง.....	263
(2) กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้อง	264
4.3.2.3 กลไก.....	271
(1) กรมกิจการผู้สูงอายุ.....	271
(2) สำนักงานประกันสังคม	271
(3) กระทรวงศึกษาธิการ.....	272
(4) กระทรวงสาธารณสุข	272
4.3.2.4 การรองรับหลักการหรือมาตรการสากล	272

4.3.3 การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม.....	274
4.3.3.1 สถานการณ์.....	274
4.3.3.2 มาตรการทางกฎหมาย.....	276
(1) ยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวข้อง.....	276
(2) กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้อง.....	278
4.3.3.3 กลไก.....	285
(1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	285
(2) กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.....	287
(3) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม.....	288
(4) กระทรวงยุติธรรม.....	289
4.3.3.4 การรองรับหลักการหรือมาตรการสากล.....	289
4.4 ข้อท้าทายที่น่าสนใจเกี่ยวกับสิทธิของผู้สูงอายุตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.....	310
บทที่ 5 ผลสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุ.....	311
5.1 ผลการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ.....	312
5.1.1 คุณลักษณะทางประชากรที่สำคัญ.....	312
5.1.2 สถานภาพของแหล่งรายได้และการประมาณการรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	314
5.1.3 ทักษะต่อการสูงอายุของกลุ่มตัวอย่างในแง่ของข้อดี ข้อเสียของการสูงอายุ และการพึ่งพา.....	316
5.1.4 ประสบการณ์ในการถูกเลือกปฏิบัติ.....	317
5.1.5 การเข้าถึงบริการต่างๆของผู้สูงอายุภายใต้สิทธิประโยชน์ที่กำหนดในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546.....	321
5.1.6 การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้สูงอายุ.....	328
5.1.7 ข้อเสนอแนะโดยรวมจากการสำรวจ เพื่อป้องกัน/ไม่ให้เกิดการเลือกปฏิบัติในผู้สูงอายุ.....	330
5.1.7.1 ข้อเสนอแนะในการคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุทางด้านกฎหมาย.....	331
5.1.7.2 ข้อเสนอแนะในการคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุทางด้านนโยบาย.....	331
5.1.7.3 ข้อเสนอแนะในการคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุทางด้านมาตรการ.....	331
5.1.7.4 ข้อเสนอแนะในการคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุทางด้านอื่น ๆ.....	332

5.2	สรุปผลการประชุมระดมความคิดเห็น (Focus Group).....	332
5.2.1	ผู้สูงอายุกับการคุ้มครองสิทธิทางเศรษฐกิจ.....	333
5.2.2	ผู้สูงอายุกับการคุ้มครองสิทธิด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิต.....	334
5.2.3	ผู้สูงอายุกับการคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรม.....	338
5.3	สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก.....	343
5.3.1	ผู้สูงอายุกับการคุ้มครองสิทธิทางเศรษฐกิจ.....	343
5.3.2	ผู้สูงอายุกับการคุ้มครองสิทธิด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิต.....	346
5.3.3	ผู้สูงอายุกับการคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรม.....	351
5.4	สรุปผลความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องต่อร่างรายงานโครงการฯ.....	357
บทที่ 6 บทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติต่อผู้สูงอายุในประเทศไทย.....		365
6.1	การเลือกปฏิบัติต่อผู้สูงอายุด้านเศรษฐกิจและสังคม.....	366
6.1.1	วิเคราะห์ปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อผู้สูงอายุด้านเศรษฐกิจและสังคม.....	366
6.1.1.1	การขาดกฎหมายคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุว่าด้วยการเลือกปฏิบัติในการจ้างงาน.....	367
6.1.1.2	การขาดระบบความมั่นคงทางสังคมของผู้สูงอายุที่ครอบคลุม.....	368
6.1.1.3	การขาดหลักเกณฑ์ด้านรายได้เพื่อรับสวัสดิการสังคมเพื่อลดการใช้ดุลยพินิจ.....	369
6.1.1.4	การไม่มีหน่วยปฏิบัติงานในระดับท้องถิ่น.....	370
6.1.1.5	การขาดระบบการดูแลระยะยาวและระยะสุดท้าย.....	370
6.1.1.6	การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน.....	371
6.1.1.7	นโยบาย กฎหมายที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ.....	372
6.1.1.8	ทัศนคติต่อผู้สูงอายุ.....	372
6.1.2	ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อผู้สูงอายุด้านเศรษฐกิจและสังคม.....	372
6.1.2.1	ข้อเสนอแนะด้านกฎหมาย.....	373
6.1.2.2	ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย.....	374
6.1.2.3	ข้อเสนอแนะแนวทางปฏิบัติ.....	376
6.2	การเลือกปฏิบัติต่อผู้สูงอายุด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิต.....	377
6.2.1	วิเคราะห์ปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อผู้สูงอายุด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิต.....	377

6.2.1.1 การสนับสนุนด้านสุขภาพ (health support).....	377
(1) ปัญหาความชัดเจนของบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของผู้สูงอายุในการได้รับการสนับสนุนด้านสุขภาพ.....	377
(2) ปัญหาความทั่วถึงและครอบคลุมของการเข้าถึงสิทธิด้านบริการสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ.....	378
(3) ปัญหาระบบหลักประกันสุขภาพ.....	379
(4) ปัญหาความเชื่อมโยงของข้อมูลในการดูแลรักษาผู้สูงอายุ.....	380
(5) ปัญหาการถูกเลือกปฏิบัติของผู้สูงอายุที่เข้ารับบริการด้านสาธารณสุข.....	380
6.2.1.2 การดูแลผู้สูงอายุระยะยาวและระยะสุดท้าย (long-term and palliative care).....	381
(1) ปัญหาการขาดหลักเกณฑ์ทางกฎหมายในการวางระบบการดูแลระยะยาว.....	381
(2) ปัญหาการขาดเกณฑ์และกลไกการกำกับดูแลมาตรฐานของสถานดูแลผู้สูงอายุระยะยาว.....	381
(3) ปัญหาการขาดมาตรการส่งเสริมให้ครอบครัวเข้ามามีบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว.....	382
6.2.2 ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อผู้สูงอายุด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิต.....	382
6.2.2.1 ข้อเสนอแนะด้านกฎหมาย.....	383
6.2.2.2 ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย.....	383
6.2.2.3 ข้อเสนอแนะแนวทางปฏิบัติ.....	384
6.3 การเลือกปฏิบัติต่อผู้สูงอายุในการคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรม.....	384
6.3.1 วิเคราะห์ปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อผู้สูงอายุในการคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรม.....	384
6.3.1.1 ปัญหาความรุนแรงและการถูกละเมิด (Violence and Abuse).....	384
(1) การทราบถึงการสิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546.....	385
(2) การคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว.....	385
(3) การปฏิบัติของหน่วยงานในการคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุ.....	386
6.3.1.2 ปัญหาเกี่ยวกับความสามารถในทางกฎหมาย (Legal Capacity) ของผู้สูงอายุ.....	386
6.3.1.3 ปัญหาการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (Access to Justice).....	387
6.3.2 ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรม.....	388
6.3.2.1 ข้อเสนอแนะด้านกฎหมาย.....	388
6.3.2.2 ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย.....	388
6.3.2.3 ข้อเสนอแนะแนวทางปฏิบัติ.....	389

6.4 ข้อเสนอแนะเพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของผู้สูงอายุ (Convention on the Rights of Older Persons) ของประเทศไทยในอนาคต.....	389
บรรณานุกรม	407
ภาคผนวก 1 การสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ	419
ภาคผนวก 2 การประชุมระดมความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	445
ภาคผนวก 3 การสัมภาษณ์เชิงลึก	453
ภาคผนวก 4 การสัมมนารับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องต่อร่างรายงาน	457
ภาคผนวก 5 รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ	465
ภาคผนวก 6 Report of the Open-ended Working Group on Ageing on its ninth working session.....	473